

De twee broers Schilling: Guus en Frits

Nico van Horn

Ja, ik weet het, er zijn meer broederparen in de geschiedenis van de sport bekend. Maar de halfbroers Schilling uit Amsterdam zijn uniek. Uniek omdat ze halfbroers waren, en uniek omdat ze allebei ook dezelfde sporten bedreven, maar uitblonken elk op eigen terrein.

Eerst maar eens de kale genealogische feiten: Jan Cornelis Schilling (Alkmaar, 1829-Amsterdam, 1915), slachter, trouwde drie keer. Eerst met Elisabeth Bijleveld bij wie hij drie kinderen kreeg: Anna Margaretha (1857), Johan Fredrich Jobst Herman –ofwel Frits–(1863) en Elisabeth (1866). Zijn vrouw Elisabeth Bijleveld overleed in 1868. Schilling hertrouwde met Maria Lucia Swilders (1831), met als blij gevolg: Elisabeth Helena (1869). De moeder overleed in 1871 en Schilling was nu voor de tweede keer weduwnaar. Hij hertrouwde in 1874 met zijn hoogzwangere huishoudster Elisabeth Klasina Milder (1832).

Frederika Clasina werd geboren in het huwelijksjaar en op 8 maart 1876 kwam Gustaaf Adolf, alias Guus, ter wereld. Het gaat ons om de twee jongens in het huisgezin, Frits en Guus, die allebei een grote aanleg voor sport zouden gaan tonen.

Guus Schilling

We bekijken eerst Guus, de jongste van de twee. Guus, officieel Gustaaf Adolf, geboren op 8 februari 1876 in Amsterdam. Zijn eerst bekende wielactiviteiten dateren uit 1895. Hij kwam als eerste over de finish in een amateurwedstrijd voor wielrenners. Als hij niet op de fiets zat, schaatste hij, en niet onverdienstelijk. Maar zijn grote liefde bleef het wielrennen. In eigen woorden kwam dat fietsen door een toeval. Hij werkte bij een rijwielabriek en op een goeie dag tikte hij er zelf één op de kop. Daarmee reed hij zijn eerste juniorenwedstrijd ('knapenwedstrijd') op de fonkelnieuwe wielbaan achter het Rijksmuseum. Hij won er een gouden horlo-

1910

Guus Schilling is voor de 3e maal Nederlands Kampioen bij de profs

ge mee. In 1897 moest hij eerst nog even in dienst, maar een dik jaar later had hij zich aangemeld als beroepsrijder en was hij vooral in het buitenland te vinden. De omstandigheden voor beroepsrijders in het buitenland waren zowel financieel als wettelijk aantrekkelijk. Veel plaatsen in Nederland kenden een verbod op wegwedstrijden. Hij reed succesvol in Duitsland, België en Frankrijk. Hij deed ook mee aan de Olympische Spelen in Parijs in 1900 en dat terwijl hij beroepsrijder was. (Toch eens interessant om te weten te komen voor welke sporten de Olympisten een uitzondering maakten in hun amateur-fetisjisme). Regelmatig keerde hij terug naar Nederland om aan wedstrijden deel te nemen. Het sprintkampioenschap van Nederland won hij in 1901, 1907 en 1910. Hij stond bekend als een rاسبrinter, en won een aanzienlijke hoeveelheid prijzen in binnen- en buitenland, tot in Oekraïne toe, maar ook veel tweede plaatsen. Evenals veel wielrijders had hij een bijnaam 'le vieux boulet de canon'. Hij was niet alleen sprinter, maar ook een succesvol tandemrijder.

Tussen 1908 en 1915 woonde hij officieel in Parijs. Schilling was erelid van de ASC Olympia van 1898. Na het afsluiten van zijn professionele wielertijd, in 1915, werd hij trainer, verzorger en leider van een trainingsschool. Enkele renners uit zijn stal waren Arie van Vliet, Jef van de Vijver, Henk Ooms, Derksen en Jacques van Egmond (medaillewinnaar op de Olympische Spelen in Los Angeles). Schilling was toen nog niet getrouwd maar zijn hospita bij wie hij in Amsterdam op kamers woonde, werd stevast door de renners "Ma" genoemd. Ongeveer 1939 werd zijn contract met de Nederlandsche Wielren Unie verbroken. Zo ongeveer alle trainers vlogen de laan uit, de precieze reden is niet helemaal duidelijk. Het had waarschijnlijk te maken met het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog. Schilling stond overigens niet bekend als een gemakkelijk mens. De breuk met de Wielrenunie deed hem veel verdriet. Guus toonde in de oorlog net iets teveel sympathie voor de Duitsers en voor de NSB, al was hij niet officieel lid. De wat dubieuze sfeer die na de oorlog over hem bleef hangen, betekende dat hij niet meer aan de slag kon als trainer. In september 1944 was hij ook nog eens naar Duitsland uitgeweken, en passant in augustus 1945 in Göttingen getrouwd met een Duitse (een ongelukkig huwelijk overigens) en kwam in 1946 terug in Nederland, berooid. Hij overleed op 20 maart 1948, op een kleine huurkamer in Amsterdam.

Frits Schilling

Grote broer Frits Schilling was ook wielrenner, maar lang niet zo succesvol als zijn halfbroer. Geboren op 23 april 1863 in Amsterdam, fietste hij tussen 1895 en 1897,

als beroepsrijder. Dat was na zijn grote successen als roeier: in 1886, 1887, 1888, 1893 en 1894 won hij het Skiff-kampioenschap van Nederland, thans bekend onder de naam van de Holland Beker. Schilling was de grote roeier van de Roei vereniging Fortuna in Amsterdam. Hij had zich 14 juli 1882 aangemeld als lid bij die vereniging, en begon als junior in de wherry en de zesmans-sloep. In het nummer tweeriems junioren won hij op de lustrumwedstrijden van Njord op 3 juni 1884 zijn eerste blik. Dat had eerder kunnen zijn, ware het niet dat Fortuna in juni 1883 getroffen werd door een grote ramp. In juni 1883 waren enkele roeiers van Fortuna tijdens een oefening verdronken, en Fortuna leek de klap niet te boven te komen. Het roeien, zeker op wedstrijden, lag een tijdlang stil. Als mosterd na de maaltijd besloot het bestuur van Fortuna dat voortaan iedereen die in een boot stapte, moest kunnen zwemmen, een wijze maatregel, die nog steeds geldt bij veel roeiverenigingen. Maar Schilling wist door zijn enorme enthousiasme en prestaties de vereniging nieuw leven in te blazen. Hij grossierde in eerste prijzen en premies (tweede plaatsen). Na 1885 richtte hij zich op scullen, eerst in een oudere skiff de 'Cavalier seul', later vanaf 1888 in de 'Enchantress', een nieuwe skiff van Clasper in Oxford. In 1888 liet hij wel eens andere wedstrijden lopen omdat hij 'ambtelijk verhinderd' was. Wat dat nu precies betekent? Ik heb eerlijk gezegd geen idee. Als je de prijzenlijst van hem in het archief van Fortuna doorleest (achttien eerste plaatsen, elf premies) dan bleef het niet alleen bij zilveren, gouden of vergulde medailles: hij kreeg in zijn Fortunatijd tot 1890 ook een schenkkant met koper, een karaf, gouden potloodhouder, sigarettenstandaard, diploma, manchetknopen, bierglas en bronzen medailles.

Tijdens de eerste skiff-race om de Hollandbeker in 1886 die hij won, was deze eerste plaats maar een betrekkelijke. De Leidse Njordroeier Piet Damsté lag voor, en kwam ook als eerste over de finish. Maar de aanwezige kamprechters oordeelden –terecht- dat Damsté met zijn riemen in die van Schilling was geraakt en dat Damsté daarbij alle schuld droeg. Schilling werd dus alsnog tot winnaar verklaard, al zou dat nog een fikse tijd duren. De twee keren daarop, toen Schilling nog steeds voor Fortuna uitkwam, ging het allemaal op eigen kracht. Hij won afgetekend en juist. De roeiclub Fortuna bleef ondanks de prestaties van Schilling een kleine club die vooral afhing van de familie van Heemstede Obelt die de vereniging in bestuurlijk opzicht domineerde. En als je daarmee overhoop kwam te liggen, was het al gauw bekeken. Het ledenaantal van Fortuna hield geen gelijke tred met de ledenaantallen van concurrenten als De

Hoop, de Amstel en Willem III. Hij stapte in mei 1890 van Fortuna naar de grotere en beter gedijende Amsterdamsche Roei- en Zeilvereeniging De Hoop over. Reden of liever gezegd aanleiding was de terugtrekking voor het nummer oude twee. Hij schreef: 'Dat ik verder voor den eer bedank voor de Roeivereeniging Fortuna uit te komen, hetzij als sculler als giekroeier'. Toch vreemd dat hij plotsklaps vertrok, want in 1889 was hij nog benoemd tot erelid van Fortuna. En het is helemaal vreemd dat het erop lijkt alsof De Hoop wist dat Schilling zich bij hun zou komen melden, getuige briefwisseling tussen De Hoop en Fortuna, allemaal te vinden in het Stadsarchief Amsterdam. Overigens, toen eind 1891 het definitieve einde van de Roeivereeniging Fortuna naderde, stapten de meeste overgebleven roeiers van Fortuna eveneens naar De Hoop over. Hij kon bij tijd en wijle zijn skiff die bij Fortuna lag blijven gebruiken, alleen niet bij vriezende weer, en hij mocht hem zelf niet herstellen of veranderen. In zijn jaren bij De Hoop roeide Schilling onder allerlei schuilnamen als Old Boy, F. de Hoop, G. Nillihcs en andere fantasie-namen. Ook daar werd hij tot erelid benoemd, in oktober 1893, onder 'een donderend Hoch!' zoals de notulen van de Hoop aangeven. En dat was nog geen drie maanden nadat Schilling een brief aan de Hoop had gestuurd: 'Niet door kan gaan met 'in-training' waarom ik wel moet bedanken voor de eer nog voor de Hoop uit te komen'. Die kwestie leek snel uit de weg geruimd, getuige zijn erelidmaatschap. Nog tot in 1895 zou hij voor De Hoop blijven roeien, soms met enige troebelen, hij was af en toe onderwerp van besprekingen binnen het bestuur.

In de lange koude winter van 1890-1891 was Frits Schilling regelmatig op het ijs te vinden, als amateur overigens. Zo nam hij deel in het Amsterdamse team dat tegen een Engels gastteam 'bandy' op het ijs speelde, een vorm van ijshockey, maar met een ronde bal. De Engelsen wonnen eerst van het Haarlemse team met van Roggen, Meijer, Menten, De Haas, Pim Mulier (kapitein), Van Manen en Jhr. Schorer. 'Wij werden geklopt met 14 goals tegen 1' schrijft Mulier. Tegen de Amsterdammers maakte het Engelse team de volgende dag, op de ijsbaan op het huidige Museumplein, nog meer goals. Het Amsterdamse elftal was aangevuld met een aantal Haarlemmers. Maar ook Frits Schilling speelde mee naast Vrouwen (kapitein), Holtz, Hondt, L. Posthuma, W. Mulier en Egmond. 'Het samenspel was zeer slecht' noteerde Mulier na afloop.

In 1891 trouwde Frits Schilling met Adriana Hermina Kroese en op 7 mei 1892 werd hun enige zoon, Jan

Cornelis geboren. Schilling en zijn gezin waren niet honkvast. In de periode 1891 tot 1897 verhuisden ze binnen Amsterdam minstens één keer per jaar. Na zijn laatste skiffoverwinning in 1894 richtte hij zijn aandacht zich tijdelijk op het wielrennen. Misschien kwam dat wel omdat in 1895 de Amsterdamse wielersbaan werd geopend. Opvallend dat ook broer Guus in 1895 met wielrennen begon. In 1895 reed Frits verschillende races, maar hij was ook regelmatig op de schaats te vinden, al waren zijn prestaties op de fiets en de schaats minder dan die van broer Guus. Begin 1896 registreerde hij zich als profrenner, dat werd geen daverend succes. In 1897 kwam hij terecht in de rijwielhandel, en in datzelfde jaar verhuisde hij naar Hilversum, als 'koopman'. Drie jaar later was het gezin al weer terug in Amsterdam, nu als bediende in een rijwielhandel. In 1901 verhuisde hij weer naar Hilversum waar hij zich vestigde als zelfstandige rijwiel- en later ook als autohandelaar. Vlak voor de Eerste Wereldoorlog zette hij een autopakketdienst (transportbedrijf) naar Amsterdam op. Rond 1920 stortte hij zich helemaal op de autohandel. Na een tussenstop in Loosdrecht en Baarn vinden we hem in de registers van Hilversum terug tussen 1930 en 1933 als ambtenaar buitendienst van het Centraal Bureau Rijwielhandel. In 1933 verhuisde hij naar Soest waar hij op 2 oktober 1951 overleed. Zijn enige zoon was hem een jaar tevoren voorgedaan. Die zoon woonde in Swalmen, was getrouwd, maar had geen kinderen. Frits Schillings vrouw overleefde hem ruim twee jaar. Het is helaas onbekend wat er met zijn goedgevulde prijzenkast is gebeurd.